

УДК 343.13

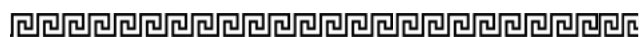
DOI <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i1.2300>**І. Беспалько,**кандидат юридичних наук,
асистент кафедри кримінального процесу
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ДОКАЗУВАННЯ ПІД ЧАС ПРОВАДЖЕННЯ НА ПІДСТАВІ УГОД

Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК), введено в дію новий для нашої держави інститут примирення сторін (restorative justice). Ефективне застосування угод, на думку законодавця, дозволить досягти процесуальної економії, гуманізації кримінального процесу, забезпечення відшкодування шкоди потерпілому від кримінального правопорушення. Особливості провадження на підставі угод в Україні вже активно досліджені такими вченими, як М.Й. Вільгушинський, І.В. Гловюк, О.В. Капліна, М.О. Карпенко, Я.Ю. Конюшенко, В.О. Кучер, О.О. Лесяк, Ю.А. Ліхолетова, В.В. Навроцька, О.Є. Омельченко, А.В. Портнов, П.В. Пушкар, В.О. Рибалко, О.В. Сав'юк, Г.Ю. Саєнко, Г.П. Серєда, М.В. Сіроткіна, І.А. Тітко, В.І. Фаринник, Д.В. Філін, М.І. Хавронюк та ін. Але питання доказування у провадженні на підставі угод залишається не достатньо дослідженим. Тому метою даної статті стало дослідження цього питання.

Перш за все слід зазначити, що угода являє собою домовленість сторін, яка формалізована у відповідному процесуальному документі і спрямована на врегулювання кримінально-правового конфлікту. Наслідком її укладення є застосування диференційованого порядку кримінального провадження і ухвалення вироку на підставі угоди. Залежно від мети і завдань кримінальної процесуальної діяльності кримінальна процесу-

альна форма може бути уніфікованою (тобто єдиною) або диференційованою (тобто характеризуватися наявністю різних порядків здійснення кримінального провадження). Якщо метою кримінальної процесуальної діяльності є притягнення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, до відповідальності й призначення їй покарання, то відповідно процесуальна форма кримінального судочинства відзначається високим ступенем уніфікації. Якщо ж мету кримінального провадження розглядати через врегулювання кримінально-правового конфлікту, то і завдання, що мають бути вирішені задля її досягнення, не можуть бути обмежені притягненням особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, до кримінальної відповідальності і призначенням їй покарання, адже вирішенню в такому випадку підлягають і завдання захисту інтересів потерпілого, а також самого підозрюваного, обвинуваченого. Досягнення зазначеної мети і вирішення таких завдань потребує диференціації кримінальної процесуальної форми, впровадження різних порядків здійснення кримінального судочинства, що дозволяють оптимізувати кримінальну процесуальну діяльність та збалансувати інтереси її учасників, врегулювати кримінально-правовий конфлікт у оптимальний спосіб, не залучаючи до цього зайвих ресурсів, забезпечити у якомога стислі строки захист прав і законних інтересів потерпілого [4, с. 10].

Таким чином, диференціація процесуальної форми полягає в наявності різних порядків (процедур) здійснення кримінального провадження, одним з яких є кримінальне провадження на підставі угод, яке регулюється главою 35 КПК України. При цьому в Законі закріплено два види угод: 1) угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим; 2) угода між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості. Вказані види угод відрізняються процесуальним порядком їх застосування, процедурою ініціювання, змістом та наслідками, що настають після досягнення домовленості у кримінальному провадженні. Однак угоди про примирення та визнання винуватості об'єднані спільною метою – спрощення процедури розгляду певної категорії кримінальних проваджень, скорочення загальних процесуальних строків розгляду та сприяння економії бюджетних витрат на проведення кримінального провадження завдяки нездійсненню досудового розслідування.

Що стосується питання нашого дослідження, то воно не отримало належної регламентації в КПК. Тому висновки щодо особливостей процесу доказування під час провадження на підставі угод можна зробити лише шляхом аналізу норм кримінального процесуального законодавства. Слід розпочати з того, що доказова діяльність, в основному, спрямована на всебічне, повне та об'єктивне встановлення всіх обставин кримінального провадження. З приводу цього, хотілось би підтримати позицію І.А. Тітка, що на сьогодні за своєю суттю підходи (теорія об'єктивної істини та формальної істини) доволі часто знаходять органічне поєднання в межах законодавства окремих держав. Прикладом подібного поєднання може служити й оновлене кримінальне процесуальне законодавство України, у тому числі в частині запровадження процесуальних угод.

Зокрема, «консенсус» формальної та об'єктивної істин забезпечується за рахунок поєднання в рамках КПК України таких правил: з одного боку, з моменту визнання особою своєї вини та укладення з прокурором або потерпілим розслідування припиняється і провадження передається до суду, який базує своє рішення на домовленостях сторін, що досягнуті в угоді; але з другого – суд зобов'язаний відмовити у затвердженні угоди за умови, що відсутні фактичні підстави для визнання винуватості особи [8, с. 345-346].

Відповідно до ч. 5 ст. 496 КПК укладення угоди про примирення або визнання винуватості може ініціюватися в будь-який момент після повідомлення особі про підозру до виходу суду до нарадчої кімнати для ухвалення вироку. Тобто, до укладення угоди процес доказування під час досудового провадження здійснюється у загальному порядку. Але для того, щоб повідомити про підозру, необхідно встановити відповідні обставини кримінального правопорушення. Закон передбачає, що особа повідомляється про підозру при наявності достатніх доказів для її підозри у вчиненні кримінального правопорушення (п. 3 ч. 1 ст. 276 КПК). Однак КПК не визначає, яка саме сукупність доказів є достатньою для складання повідомлення про підозру. Підозра формулюється у свідомості слідчого та/або прокурора на підставі суб'єктивного переконання, виходячи із зібраних у кримінальному провадженні доказів. У кожному конкретному провадженні питання про достатність доказів для висновку про підозру особи вирішується індивідуально, виходячи із обставин розслідування, на підставі всебічного, повного й неупередженого їх дослідження. Докази можуть бути визнані достатніми для підозри, якщо вони характеризують кожний з елементів складу кримінального правопорушення, що інкримінується особі. Крім того, законодавець вживає сло-

восполучення «наявність достатніх доказів», а значить, йдеться не про одиничний доказ, а про їх сукупність. Ніякий окремо взятий доказ, у тому числі й визнання особою своєї вини (що є обов'язковою умовою укладення угоди про визнання винуватості) достатнім для цієї мети бути не може. В усякому разі слідчий повинен встановити подію кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення), про що відповідні дані внесені до ЄРДР, винуватість конкретної особи у вчиненні кримінального правопорушення. У зв'язку з цим, до структури підозри виправдано включають: 1) фактичні обставини вчиненого кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа; 2) правову кваліфікацію (стаття, частина статті закону України про кримінальну відповідальність); 3) ознаки суб'єкта кримінального правопорушення, які мають матеріально-правове значення; 4) розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням [5, с. 209]. Отже ці данні повинні бути встановлені на момент укладення угоди.

В наслідок вищезазначеного виникає необхідність дослідження питання щодо предмету доказування у провадженні на підставі угод. Предмет доказування, визначений ч. 1 ст. 91 КПК, є загальним для усіх різновидів кримінальних проваджень, а відтак залишається незмінним і для проваджень на підставі угод. Домовленості сторін можуть стосуватися визначення: обов'язків, які бере на себе підозрюваний, обвинувачений щодо співпраці з правоохоронними органами; розміру, форми, строку відшкодування шкоди потерпілому або державі; виду і розміру покарання, звільнення від відбування покарання із випробуванням та ін. Однак, подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення), винуватість обви-

нуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення, вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат та інші обставини предмету доказування не можуть бути встановлені на підставі домовленостей сторін і підлягають доказуванню [7, с. 241].

Аналіз судової практики дає змогу сказати, що суди додатково повинні встановлювати ще й інші обставини. Наприклад, в рішенні Вищого антикорупційного суду № 991/2904/20 зазначається, що для того, щоб зробити висновок про те, що наведена стороною обвинувачення кваліфікація є вірною, а в діях обвинуваченого наявні всі ознаки складу інкримінованого йому кримінального правопорушення, суд у провадженні на підставі угоди про визнання вини має надати ствердні відповіді на такі запитання: 1. Чи є ОСОБА_1 суб'єктом інкримінованого йому кримінального правопорушення? 2. Чи відповідає об'єкт посягання ознакам як основного так і додаткового об'єкту інкримінованого обвинуваченому кримінального правопорушення? 3. Чи наявні в діях обвинуваченого ознаки зловживання владою, а саме, чи використовував обвинувачений свою владу всупереч інтересам служби? 4. Чи завдано діями обвинуваченого тяжких наслідків державним інтересам? 5. Чи наявний причинно-наслідковий зв'язок між діями обвинуваченого та наслідками, що настали? 6. Чи усвідомлював обвинувачений суспільно-небезпечний характер свого діяння, чи передбачав його суспільно-небезпечні наслідки та чи бажав їх настання (або чи свідомо їх припускав)? Чи діяв обвинувачений з корисливою метою отримання неправомірною вигодою для себе [1]? Це дає підстави стверджувати про *необхідність виділяти в кримінальному провадженні на підставі угод і родовий предмет*

доказування. Він визначається на рівні норм Особливої частини кримінального закону, в яких сформульовані конкретні юридичні ознаки вчинених кримінальних правопорушень (об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона).

Однак слід обов'язково говорити і про спеціальний предмет доказування у кримінальному провадженні на підставі угод, щодо якого закон не містить окремої норми, яка б регламентувала його. Зважаючи на сутність та вимоги до змісту угод і порядку їх укладення й затвердження, до обставин спеціального предмета доказування можна віднести обставини:

- передбачені ч. 7 ст. 474 КПК (які можуть бути підставами для відмови у затвердженні угоди);

- передбачені частинами 4 і 5 ст. 474 КПК (щодо правильного розуміння сторонами угоди сутності обвинувачення, певних прав та наслідків укладення й затвердження угоди). Однак він ніяк не виділений у КПК, що підлягає виправленню

Відповідно до ч. 1 ст. 474 КПК, якщо угоди досягнуто під час досудового розслідування, обвинувальний акт з підписаною сторонами угодою невідкладно надсилається до суду. Прокурор має право відкласти направлення до суду обвинувального акта з підписаною сторонами угодою для виконання окремих процесуальних дій. Це означає, що процес доказування після укладення угоди на стадії досудового розслідування може продовжуватись. Перш ніж дійти переконання про необхідність складання підсумкового процесуального рішення – обвинувального акта – слідчий та/або прокурор проходять складний шлях, пов'язаний із ретельним збиранням, перевіркою, оцінкою доказів, із висуненням та перевіркою версій, формулюванням певних висновків та прийняттям низки процесуальних рішень. Зокрема, вони повинні переконатися, що розслідування проведено повно (тобто з'ясо-

вані всі факти, що входять до предмета доказування, виявлено як ті обставини, що обтяжують покарання, так і ті, що його пом'якшують, залучені усі можливі й необхідні джерела доказової інформації). Тому законодавець передбачив, що прокурор має право відкласти направлення до суду обвинувального акта з підписаною сторонами угодою у зв'язку із необхідністю: 1) отримання висновку експерта; 2) завершення проведення інших слідчих дій, необхідних для збирання і фіксації доказів, які можуть бути втрачені зі спливом часу, або які неможливо буде провести пізніше без істотної шкоди для їх результату у разі відмови суду в затвердженні угоди (ч.1 ст. 474 КПК). Однак законодавець не роз'яснив це питання. Тому воно потребує додаткової регламентації.

Як наслідок, не з'ясованим також залишається питання щодо меж доказування під час провадження на підставі угод. Для встановлення моменту досягнення меж доказування можуть використовуватися різноманітні критерії, до яких, зокрема, слід відносити:

– певну сукупність доказів, достатню для висновку про дослідження всіх обставин предмета доказування (щодо досліджуваного нами питання це стосується прийняття рішення про необхідність складання та вручення особі повідомлення про підозру);

– дослідження всіх можливих версій; проведення необхідних слідчих (розшукових) і судових дій (якщо у кримінальному провадженні було укладено угоду, то це виключає потребу перевірки всіх версій);

– ступінь точності знань про обставини, що підлягають доказуванню, їх достовірність або ймовірність (дана вимога у провадженні на підставі угод також не потребує високого рівня забезпечення, адже сутністю інституту угод в кримінальному провадженні є саме наявність так зва-

ної конвенційної істини, коли істинним визнається те, про що сторони домовились). У зв'язку з цим можемо констатувати, що *провадження на підставі угоди передбачає менший об'єм доказів, аніж провадження у звичайному режимі.*

Крім цього, відповідно до ч. 4 ст. 469 КПК угода про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена у провадженні щодо:

- особливо тяжких злочинів, віднесених до підслідності Національного антикорупційного бюро України за умови викриття підозрюваним чи обвинуваченим іншої особи у вчиненні злочину, віднесеного до підслідності Національного антикорупційного бюро України;

- особливо тяжких злочинів, вчинених за попередньою змовою групою осіб, організованою групою чи злочинною організацією або терористичною групою за умови викриття підозрюваним, який не є організатором такої групи або організації, злочинних дій інших учасників групи чи інших, вчинених групою або організацією злочинів. При цьому законодавець зазначає умову, за наявності якої у даних випадках може бути укладена угода про визнання винуватості – *«якщо повідомлена інформація буде підтверджена доказами»*. Тобто обвинувачення не може ґрунтуватися лише на визнанні вини самою особою. Непряма (хоча від цього не менш дієва) заборона обґрунтування винуватості особи лише одним визнанням своєї вини міститься у п. 6 ч. 7 ст. 474 КПК, відповідно до якого суд відмовляє у затвердженні угоди за умови, що відсутні фактичні підстави для визнання винуватості обвинуваченого. Так, незважаючи на визнання обвинуваченим своєї вини, суди відмовляють у затвердженні угод за вказаною підставою, зокрема, у випадках, якщо у матеріалах провадження недостатньо доказів для: визначення розміру завданої потер-

пілому шкоди, що породжує сумніви у правильності кваліфікації; встановлення форми вини обвинуваченого; з'ясування мотивів та мети вчинення кримінального правопорушення і т.ін.

Як вже раніше зазначалось, *умовою укладення угод у кримінальному провадженні про визнання винуватості є визнання особою своєї вини.* Однак як бути за наявності такого визнання, якщо угоду не буде укладено? Дана ситуація є доволі ризикованою з позиції тактики побудови подальшого захисту. Напевно враховуючи це, законодавець у ч. 6 ст. 469 КПК передбачив, що у разі недосягнення згоди щодо укладення угоди факт її ініціювання і твердження, що були зроблені з метою її досягнення, не можуть розглядатися як відмова від обвинувачення або як визнання своєї винуватості.

Ч. 8 ст. 469 КПК регламентує, що у разі якщо кримінальне провадження здійснюється щодо кількох осіб, які підозрюються чи обвинувачуються у вчиненні одного або кількох кримінальних правопорушень, і згода щодо укладення угоди досягнута не з усіма підозрюваними чи обвинуваченими, угода може бути укладена з одним (кількома) з підозрюваних чи обвинувачених. Кримінальне провадження щодо особи (осіб), з якими досягнуто згоди, підлягає виділенню в окреме провадження. Наведене свідчить, що у випадках винесення вироку на підставі угоди, фактично визнається вина інших підозрюваних/обвинувачених, матеріали щодо яких виділено в окреме провадження. Відповідно до п. 8 ч. 2 ст. 65 КПК особи, які брали участь в укладенні та виконанні угоди про примирення у кримінальному провадженні, не можуть бути допитані як свідки щодо обставин, які стали їм відомі у зв'язку з участю в укладенні та виконанні угоди про примирення. Однак такої прямої заборони щодо угод про визнання

вини в законі немає. Тож теоретично виділення матеріалів в окреме кримінальне провадження не виключає можливості використання показань про визнання своєї вини осіб, які уклали угоду стороною обвинувачення, для доказування винуватості тих, хто її не укладав. Безумовно такий висновок суперечить вимогам кримінального процесуального законодавства та практиці Європейського суду з прав людини. Під час практичної діяльності існують ризики використання цієї інформації. Тому є *необхідність закріпити в КПК пряму заборону використання інформації отриманої у провадженні на підставі угоди про визнання вини в інших (виділених) провадженнях, щодо інших підозрюваних (обвинувачених)*.

Відповідно до ч. 2 статті 474 КПК розгляд провадження на підставі угод проводиться судом під час підготовчого судового засідання. У кримінальному провадженні, у якому до суду надійшов обвинувальний акт з укладеною сторонами угодою, завдання підготовчого провадження полягають у здійсненні перевірки відповідності угоди вимогам КПК та за наявності підстав, – ухваленні вироку. Такий порядок є диференційованою процесуальною формою здійснення підготовчого провадження. При цьому факт укладення угоди під час досудового розслідування зобов'язує прокурора передати до суду обвинувальний акт із підписаною сторонами угодою. Однак ч. 4 ст. 291 КПК встановлює, що надання суду інших документів до початку судового розгляду забороняється. Тому, вирішуючи питання щодо угоди на стадії підготовчого провадження, суд має можливість ознайомитися лише з текстом угоди, обвинувального акта та додатків до нього. В той же час, закон зобов'язує суд відмовити в затвердженні угоди у випадку, якщо відсутні фактичні підстави для визнання винуватості особи (п. 6 ч. 7 ст. 474 КПК). Однак

він не може це зробити не маючи можливості ознайомитися з матеріалами, зібраними під час досудового розслідування. Дана проблема була вирішена ВССУ шляхом надання роз'яснення такого змісту: суд, що здійснюватиме судове провадження, для реалізації покладених на нього обов'язків щодо з'ясування добровільності укладення угоди та перевірки її на відповідність вимогам КПК та/або кримінального закону (частини 6, 7 ст. 474 КПК), зважаючи на те, що під час підготовчого судового засідання може бути прийнято рішення, яке по своїй суті є завершальним для судового провадження у суді першої інстанції (ухвалити вирок), вправі витребувати документи, подані сторонами під час досудового розслідування, а також інші матеріали досудового розслідування (Постанова Пленуму ВССУ «Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод» від 11 груд. 2015 р. № 13) [6]. Відповідно, дане положення повинно бути закріплено і у КПК.

Відповідно до ч. 6 ст. 474 КПК суд зобов'язаний переконатися у судовому засіданні, що укладення угоди сторонами є добровільним, тобто не є наслідком застосування насильства, примусу, погроз або наслідком обіцянок чи дії будь-яких інших обставин, ніж ті, що передбачені в угоді. На цьому також акцентується увага і в Інформаційному листі Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 15.11.2012 р. «Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод» [3]. Для з'ясування добровільності укладення угоди у разі необхідності суд має право витребувати документи, у тому числі скарги підозрюваного чи обвинуваченого, подані ним під час кримінального провадження, та рішення за наслідками їх розгляду, а також викликати в судове засідання осіб та опитувати їх. При цьому КПК чомусь указує на можливість

опитування, а не допиту свідків для перевірки добровільності укладення угоди, хоча пояснення свідків, на відміну від показань, не є джерелами доказів у кримінальному провадженні щодо злочинів, а суд при обґрунтуванні судового рішення, у тому числі й ухвали, повинен посилається саме на докази (ч. 3 ст. 310 КПК). У зв'язку з цим хотілося б погодитись з пропозицією Гловюк І.В., що дану норму КПК необхідно змінити та зазначити: «Для з'ясування добровільності укладення угоди суд зобов'язаний витребувати документи, у тому числі скарги підозрюваного чи обвинуваченого, подані ним під час кримінального провадження, та рішення за наслідками їх розгляду, а також, у разі необхідності, викликати в судові засідання осіб допитати їх» [2, с. 346].

У зв'язку з вищевикладеним необхідно зробити висновки.

По-перше, ч. 1 ст. 474 передбачає, що якщо угоди досягнуто під час досудового розслідування, обвинувальний акт з підписаною сторонами угодою невідкладно надсилається до суду. Разом з тим прокурор має право відкласти направлення до суду обвинувального акта з підписаною сторонами угодою до отримання висновку експерта або завершення проведення інших слідчих дій, необхідних для збирання та фіксації доказів, які можуть бути втрачені зі спливом часу, або які неможливо буде провести пізніше без істотної шкоди для їх результату у разі відмови суду в затвердженні угоди. Однак мета та процедура цієї діяльності не регламентовані. Ця прогала підлягає усуненню.

По-друге, вважаємо за необхідне (за прикладом кримінального провадження щодо неповнолітніх та кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру) доповнити Закон новою статтею 474¹: «Обставини, що підлягають встановленню у кримінальному провадженні на підставі угод». З цією метою необхідно

виділити ці обставини починаючи з частини 4 ст. 474 КПК та закріпити у наступній редакції:

«1. Перед ухваленням рішення про затвердження угоди про визнання винуватості суд під час судового засідання повинен з'ясувати в обвинуваченого, чи цілком він розуміє:

1) що він має право на судовий розгляд, під час якого прокурор зобов'язаний довести кожен обставину щодо кримінального правопорушення, у вчиненні якого його обвинувачують, а він має такі права:

мовчати, і факт мовчання не матиме для суду жодного доказового значення;

мати захисника, у тому числі на отримання правової допомоги безоплатно у порядку та випадках, передбачених законом, або захищатися самостійно;

допитати під час судового розгляду свідків обвинувачення, подати клопотання про виклик свідків і подати докази, що свідчать на його користь;

2) наслідки укладення та затвердження угод, передбачені статтею 473 цього Кодексу;

3) характер кожного обвинувачення, щодо якого він визнає себе винуватим;

4) вид покарання, а також інші заходи, які будуть застосовані до нього у разі затвердження угоди судом.

2. Перед прийняттям рішення про затвердження угоди про примирення суд під час судового засідання повинен з'ясувати в обвинуваченого, чи цілком він розуміє:

1) що він має право на справедливий судовий розгляд, під час якого сторона обвинувачення зобов'язана довести кожен обставину щодо кримінального правопорушення, у вчиненні якого його обвинувачують, а він має такі права:

мовчати, і факт мовчання не матиме для суду жодного доказового значення;

мати захисника, у тому числі на отримання правової допомоги безоп-

латно у порядку та випадках, передбачених законом, або захищатися самостійно;

допитати під час судового розгляду свідків обвинувачення, подати клопотання про виклик свідків і подати докази, що свідчать на його користь;

2) наслідки укладення та затвердження угод, передбачені статтею 473 цього Кодексу;

3) характер кожного обвинувачення;

4) вид покарання, а також інші заходи, які будуть застосовані до нього у разі затвердження угоди судом.

Крім того, перед прийняттям рішення про затвердження угоди про примирення суд під час судового засідання повинен з'ясувати у потерпілого, чи цілком він розуміє наслідки затвердження угоди, передбачені статтею 473 цього Кодексу.

3. Суд зобов'язаний переконатися у судовому засіданні, що укладення угоди сторонами є добровільним, тобто не є наслідком застосування насильства, примусу, погроз або наслідком обіцянок чи дії будь-яких інших обставин, ніж ті, що передбачені в угоді. Для з'ясування добровільності укладення угоди у разі необхідності суд має право витребувати документи, у тому числі скарги підозрюваного чи обвинуваченого, подані ним під час кримінального провадження, та рішення за наслідками їх розгляду, а також викликати в судові засідання осіб та опитувати їх.

4. Суд перевіряє угоду на відповідність вимогам цього Кодексу та/або закону. Суд відмовляє в затвердженні угоди, якщо:

1) умови угоди суперечать вимогам цього Кодексу та/або закону, в тому числі допущена неправильна правова кваліфікація кримінального правопорушення, яке є більш тяжким ніж те, щодо якого передбачена можливість укладення угоди;

2) умови угоди не відповідають інтересам суспільства;

3) умови угоди порушують права, свободи чи інтереси сторін або інших осіб;

4) існують обґрунтовані підстави вважати, що укладення угоди не було добровільним, або сторони не примирилися;

5) очевидна неможливість виконання обвинуваченим взятих на себе за угодою зобов'язань;

6) відсутні фактичні підстави для визнання винуватості.

У такому разі досудове розслідування або судове провадження продовжуються у загальному порядку.

5. Повторне звернення з угодою в одному кримінальному провадженні не допускається.»

По-третє, існує необхідність закріпити в ч. 8 ст. 469 КПК положення наступного змісту: «Не допускається використовувати інформацію отриману у кримінальному провадженні на підставі угоди в інших (виділених) провадженнях, щодо інших підозрюваних (обвинувачених).»

По-четверте, існує пореба доповнити ч. 7 ст. 474 КПК положенням такого змісту: «Суд вправі витребувати документи, подані сторонами під час досудового розслідування, а також інші матеріали досудового розслідування.»

Виникнення кримінального провадження на підставі угод є новою як для кримінального процесуального закону України, так і для процесуальної діяльності органів досудового розслідування та судової системи. Це нововведення раніше невідоме українській правовій системі, оскільки запозичене з англо-американського досвіду з метою економії часу та вдосконалення кримінального судочинства. Здійснення кримінального провадження на підставі угод як особливого порядку кримінального провадження має на меті, насамперед, розв'язання наявного кримінально-правового конфлікту

між його учасниками, спрощення та скорочення загальної процедури кримінального провадження, забезпечення процесуальної економії, зменшення навантаження на суди, надання самостійності сторонам угоди щодо вирішення питання про призначення узгодженого ними покарання звільнення від його відбування з випробуванням. Кримінальне провадження на підставі угод є проявом диференціації кримінальної процесуальної форми, яка ґрунтується на матеріально-правових критеріях, котрі передбачають встановлення змісту договірних правовідносин, та кримінально-процесуальних, що визначають форму і процедуру досягнення взаємних поступок між сторонами угод про примирення чи про визнання винуватості у кримінальному провадженні. Проте в науці кримінального процесуального права та у практичній діяльності залишається велика кількість суперечливих підходів, неузгодженість правових позицій та різне бачення деяких аспектів функціонування такого інституту. Зокрема, суперечності виникають під час визначення особливостей кримінального процесуального доказування під час провадження на підставі угод, що є предметом даного наукового дослідження.

Основний підхід до розгляду зазначеного питання в цій статті полягає у здійсненні критичного аналізу норм чинного законодавства, які регламентують особливості кримінального процесуального доказування під час провадження на підставі угод. В публікації здійснюється аналіз нормативної регламентації кримінального провадження на підставі угод, висловлені зауваження до низки норм КПК, які закріплюють особливості кримінального процесуального доказування під час провадження на підставі угод та запропоновані

підходи до усунення їх недоліків. Матеріали статті представляють як теоретичну, так і практичну цінність. Вони можуть бути використані для подальшого наукового дослідження особливостей кримінального процесуального доказування під час провадження на підставі угод, а також для належного розуміння та здійснення правозастосовної кримінальної процесуальної діяльності.

Ключові слова: кримінальне провадження, доказування, угода, визнання винуватості, примирення.

Bespalko I. The features of criminal procedural proof during proceedings on the basis of agreements

The emergence of criminal proceedings on the basis of agreements is a novelty both for the criminal procedural law of Ukraine and for the procedural activities of the pre-trial investigation bodies and the judicial system. The given innovation was previously unknown to the Ukrainian legal system, since it was taken from the English-American experience in order to save time and improve criminal justice. The purpose of conducting criminal proceedings on the basis of agreements as a special procedure for criminal proceedings is, first of all, to resolve the existing criminal law conflict between parties to it, to simplify and shorten the general procedure of criminal proceedings, to ensure procedural economy, to reduce the load on the courts, to provide self-sufficiency to the parties to the agreement in solving the question of imposing punishment stipulated by them with relief of serving on probation. Criminal proceedings on the basis of agreements are a manifestation of the differentiation of the criminal procedural form, which is based on substantive criteria that provide for the establishment of the content of

contractual legal relationship, and criminal procedural criteria that determine the form and procedure for achieving reciprocal concession between the parties to agreements on reconciliation or admission of guilt in criminal proceedings. However, the science of criminal procedural law and practice still have a large number of contradictory approaches, inconsistency in legal positions and a different vision of some aspects of the functioning of such an institution left. In particular, contradictions arise in determining the features of criminal procedural proof on the basis of agreements being the subject of this scientific study.

The main approach to the issue's review in the given article is to carry out a critical analysis of the norms of the current legislation governing the features of criminal procedural proof during proceedings on the basis of agreements. The publication analyzes the normative regulation of criminal proceedings on the basis of agreements, comments on a number of norms of the Code of Criminal Procedure, which fix the features of criminal procedural proof during proceedings on the basis of agreements, and offers the approaches to correct their defects. The materials of the article are of both theoretical and practical value. They can be used for further scientific research of the features of criminal procedural proof during proceedings on the basis of agreements, as well as for a proper understanding and

implementation of law enforcement procedural activities.

Key words: criminal proceedings, proof, agreement, admission of guilt, reconciliation.

Література

1. Вирок Вищого антикорупційного суду у справі № 991/2904/20 від 30.04.2020. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/89036195>
2. Гловюк І.В. Деякі аспекти доказування у кримінальному провадженні на підставі угод. Порівняльно-аналітичне право. № 2-1. 2013. С. 343–346.
3. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 15.11.2012 р. «Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод».
4. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. О. В. Капліної, О. Г. Шило. Харків: Право, 2018. 584 с.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ. комент. у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль [та ін.] ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Харків: Право, 2012. 768 с.
6. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 11.12.2015 р. № 13 «Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод».
7. Теорія та практика кримінального процесуального доказування: навчальний посібник для підготовки до іспиту / В.В. Вапнярчук, С.В. Давиденко, О.В. Капліна та ін. Харків: Право, 2021. 256 с.
8. Тітко І.А. Нормативне забезпечення та практика реалізації приватного інтересу в кримінальному процесі України: монографія. Харків: Право, 2015. С. 448.